

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ при МОН УКРАЇНИ
РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ при ХОВА
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ
РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ ХНПУ
імені Г. С. СКОВОРОДИ
КАРДІФФСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МЕТРОПОЛІТАН (Велика Британія)
ТЕЛАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ЯКОБА ГОГЕБАШВІЛІ (Грузія)
ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ В СЛУПСЬКУ (Республіка
Польща)
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АДАМА МІЦКЕВИЧА В
ПОЗНАНІ (Республіка Польща)

НАУКА ТА ОСВІТА В ДОСЛІДЖЕННЯХ МОЛОДИХ УЧЕНИХ

Матеріали

IV Міжнародної науково-практичної
конференції для студентів, аспірантів, докторантів,
молодих учених

18 травня 2023 року

Харків 2023

Головний редактор:

Бойчук Ю. Д. – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Редакційна колегія:

Бережна С. В. – доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Башкір О. І. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, голова ради молодих учених Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Боярська-Хоменко А. В. – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри освітології та інноваційної педагогіки, заступник голови ради молодих учених Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Коробкіна О. Г. – директор наукової бібліотеки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Скидан Я. А. – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія, заступник голови ради молодих учених ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Матей Ю. Ф. – здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти соціологічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна;

Чихаріна К. І. – здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри освітології та інноваційної педагогіки, викладачка кафедри східних мов ХНПУ імені Г. С. Сковороди

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 5 від 17 травня 2023 року)*

Наука та освіта в дослідженнях молодих учених [Електронне видання] : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. для студ., аспірантів, докторантів, молод. учених, Харків, 18 трав. 2023 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред.) та ін.]. – Харків, 2023. – 244 с.

У збірнику відображено тези IV Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів, докторантів, молодих учених «Наука та освіта в дослідженнях молодих учених», що проходила на базі Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди з нагоди Дня науки. Він містить результати теоретичних та емпіричних досліджень молодих учених України в умовах сучасних викликів.

Матеріали стануть у пригоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам закладів вищої освіти, практикам у галузі освіти.

Інші системи та застосунки автоматичного опрацювання тексту: Sentializer (для тонального аналізу), Summarizer (для автоматичного реферування).

Окрім того, як допоміжні ресурси навчання та самонавчання можна використовувати різноманітні *онлайн-перекладачі, сторінки в соціальних мережах*, як-от: «Слова, що нас збагачують», «Архівна картотека», «Курси української мови Solovei», «Щебетарня», «Мовна підкова» тощо, навчальні та просвітницькі *ютуб-канали* («Твоя підпільна гуманітарка», «Ідея Олександрівна»), можливості ChatGPT та багато іншого.

Аналізовані ресурси прислужаться для вивчення всіх мовознавчих і деяких суміжних дисциплін у вищій школі, вони практично спрямовані, забезпечують доступ викладачів і студентів до матеріалів з будь-якого місця і в будь-який час, урізноманітнюють навчальний матеріал і методи його викладання та опрацювання, постійно оновлюються. Відкриті мережеві ресурси з української мови є важливими лінгводидактичними інструментами, адже дають змогу зробити процес опанування мовознавчих дисциплін інтерактивним, наочним, цікавим, мотивують користувачів до спільної діяльності, співтворення.

Список використаних джерел

1. Дарчук Н. П. Комп'ютерна лінгвістика (автоматичне опрацювання тексту). Підручник. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 351 с.

2. Жуковська В. В. Вступ до корпусної лінгвістики: навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 142 с.

3. Карпіловська Є. А. Вступ до прикладної лінгвістики: комп'ютерна лінгвістика: Підручник. Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, ЛТД», 2006. 188 с.

4. Старко В. Ф. Комп'ютерні лінгвістичні проекти гурту r2u: стан та застосування. *Українська мова*. 2017. № 3. С. 86–100.

РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ НАОЧНОСТІ

К.О. Юріна

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

О.М. Коваленко

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики викладання філологічних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Харків, Україна

Одним із пріоритетних напрямів дошкільної освіти є розвиток мовлення, суть якого розкривається в нормативно-правових документах: у Законі України «Про дошкільну освіту», «Базовому компоненті дошкільної освіти України», «Концепції дошкільного виховання в Україні» [1].

Розвиток мовлення дитини в новій редакції Базового компонента дошкільної освіти справедливо подано як один з основних освітніх напрямів [1]. Причому акцент зроблено не на розв'язанні окремих завдань, а на цілісному підході до формування мовленнєвої компетентності як одного з ключових критеріїв і водночас вагомої умови становлення мовленнєвої особистості дошкільника.

Однак, як свідчить практика, оволодіння зв'язним монологічним мовленням – це складний процес, що супроводжується низкою труднощів. Так, під час навчання дошкільників складати розповіді та переказувати художні твори спостерігається втрата зв'язності, порушення структури розповіді, відхилення від теми, мовлення насичене паузами, повторами тощо.

Тому завданням вихователів є пошук ефективних засобів формування в дітей навичок переказу та розповідання. Виходячи з того, що старші дошкільники мають наочно-образний тип мислення, в процесі розвитку зв'язного мовлення важливого значення набуває використання наочності.

Проблему застосування дидактичної наочності в дошкільній лінгводидактиці досліджували багато вчених: А. Богуш, О. Білан, Н. Гавриш, Г. Леушина, С. Русова, В. Сухомлинський, Є. Тихеева, Л. Фесенко та ін. [2, 3].

Виділяють такі основні засоби зорової наочності: натуральні об'єкти (рослини, тварини, знаряддя праці тощо); зображувальні (картини, муляжі, макети та ін.); схематичні (схеми, діаграми, карти, графіки); технічні та комп'ютерні (SMART-дошки та ін.). До наочних прийомів належать: показ картинки, іграшки, предмета, що супроводжується словесними поясненнями, коментарями.

Реалії сьогодення вимагають від вихователів уміння поєднувати в процесі розвитку зв'язного мовлення дошкільників традиційні та сучасні технології навчання, побудовані на основі використання зорових опор. Так, наприклад, smart-технології дозволяють задіяти органи слуху, зору, дотику, а завдяки асоціативному сприйняттю відчутти смак і пахощі зображених яскравих фруктів, квітів тощо. Наочне моделювання допомагає дошкільнику уявити абстрактні поняття (речення, звук, слово, текст), навчитися працювати з ними, дозволяє зосередити увагу дітей на змісті, побудові сюжетної лінії, послідовності основних епізодів художнього твору. Мнемотехніка сприяє збагаченню словникового запасу, полегшує процес складання розповіді, переказу художнього твору, відгадування і загадування загадок, заучування віршів.

Отже, поєднання традиційних і сучасних засобів наочності в процесі навчання дошкільників переказу і складання розповідей дозволяє створити передумови для повноцінного мовленнєвого розвитку випускника сучасного закладу дошкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція. Під науковим керівництвом доктора психологічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України –

Піроженко Т.О., Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 №33.

2. Білан О. Навчання розповідання з використанням наочності. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 128 с.

3. Гавриш Н., Бандер С., Стаєнна О. Казкові стежиночки. Альбом демонстраційних картин-ілюстрацій і методичні рекомендації до них. Київ : Генеза, 2017. 92 с.

СЕКЦІЯ 7: Інформаційні технології та інформаційна підтримка наукової діяльності

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА НАУКОВЦІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

І.О. Водяницький

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня здобуття освіти механіко-технологічного факультету

О.О. Дереза

кандидат технічних наук, доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Д. Моторного
Запоріжжя, Україна

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) суттєво впливає на вимоги до інструментів, які забезпечують інформаційно-аналітичну підтримку наукової діяльності дослідників. Результати наукових досліджень подаються, як правило, у вигляді електронних ресурсів, що зумовлює проблеми уточнення, розширення складу та видів інформаційно-комунікаційних засобів впровадження таких результатів і розроблення науково-обґрунтованих способів та методів їх застосування.

Громадяни України мають право на відкриту науково-технічну інформацію, яке передбачає можливість вільного її одержання, зберігання, використання і поширення під час здійснення наукової, науково-дослідної, виробничої, громадської та іншої діяльності [1, с. 3].

Актуальними стають процеси пошуку, аналізу та використання наукових здобутків. Тому для проведення наукової діяльності гостро встає питання про забезпечуваність відповідною інформаційною підтримкою.

У якості засобів ІКТ використовуються онлайн-ресурси і сервіси, що дозволяють автоматизувати процеси збирання, опрацювання та подання статистичних відомостей про результати досліджень, зокрема мережних ресурсів і сервісів, які надаються Google Scholar, Scholarometer, EPrints, Google Analytics, SciVerse Scopus та ін. Упровадження результатів науково-дослідних робіт трактується як діяльність, що передбачає оприлюднення, розповсюдження та використання продукції наукових установ [2, с. 3].

Для використання відповідних статистичних сервісів існують електронні бібліотеки, що дозволяють на регулярній основі збирати й опрацьовувати